

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXIV. Ad obligationem restitutionis, ratione injustæ acceptionis,
requiritur formalis culpa theologica contra justitiam commutativam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

multò sint pretiosiores, & utraq; ab incendio v. g. fervare non potuerit. Tunc enim naturalis æquitas, & ordo amoris postulat, ut potiùs res suas custodiat.

REGULA III.

1097 **I**N contractu, qui sit in utilitatem utriusque, v. g. locati, accipiens tenetur ad restitutionem ex culpa lata, non ex levissima. Constat ex L. *contractus* 23. ff. de reg. jur. colligiturque ex §. *creditor* Instit. quibus mors contrah. oblig. ibi: *Quia pignus utriusque gratià datur.... placuit sufficere, si ad eam rem custodiendam, exactam diligentiam (majorem proinde communi) adhibeat, quam si præstiterit, & aliquo fortuito casu rem amiserit, securum esse.* Et ratio est, quia dum non in solam accipientis, sed & in dantis utilitatem res traditur, æquum est quidem ut accipiens diligentem illius curam habeat, non tamen diligentissimam, sicut teneretur, si ob solam suam utilitatem acciperet.

1098 Obligatio tamen omnium regularum illarum esse non videtur de jure naturæ: cum commodatarius de jure naturæ non obliget se ad majorem diligentiam, quam ipse adhibere soleat propriis rebus custodiendis. Quam proinde si adhibuerit, licet majorem, vel maximam omiserit, naturali obligationi, & justitiæ satisfecit; jure proinde naturæ non tenetur ad restitutionem.

CAPUT CXIV.

Ad obligationem restitutionis, ratione injustæ acceptionis, requiritur formalis culpa theologica contra justitiam commutativam.

1099 **E**st sententia communior, licet ei contradicant Adrianus, Angelus, &c. Et nota 1.º nos hic loqui de obligatione restitutionis, ratione solius injustæ acceptionis, sepositis aliis titulis restituendi, ratione rei acceptæ, & ratione contractûs, sive expliciti, sive impliciti. Omnes namque conveniunt, sine culpa, tam theologica, quam juridica, posse esse obligationem restitutionis, ratione rei acceptæ; aliquando etiam ratione contractûs, si sic partes convenerint.

1100 Nota 2.º culpam aliam esse theologicam, aliam juridicam. Culpa theologica est peccatum formale contra legem æternam, sive mortale, sive veniale. Culpa juridica, est ommissio diligentia, & circumspectionis requisitæ per leges, ad vitandum damnum alterius, sive talis ommissio sit formaliter peccatum, sive non.

1101 Culpa juridica est quintuplex, scilicet latissima, latior, lata, levis, levissima. Latissima est dolus apertus, sive manifesta voluntas alteri damnum inferendi: ut dum furem quis positivè adjuvat ad inferendum alteri damnum.

Latior est dolus præsumptus, ut dum potens impedire, ne fur surripiat rem apud

Tom. II.

me depositam, scienter non impediam.

Lata est ommissio diligentia, quam prudentes ejusdem conditionis in rebus ejusmodi solent communiter adhibere.

Levis est ommissio diligentia, quam diligentiores. Levissima, ommissio diligentia, quam diligentissimi tantùm adhibent. Exempla alibi dedimus. His notatis, probatur assertio nostra. 1.º quia nullus tenetur ratione injustæ acceptionis, nisi qui injuriam seu injustitiam fecit, ut per se patet. Atqui injuriam facere, est spontè ledere, & cum scientia ejus quod fit, ait Philosophus §. Ethic. 6. & 9. Si aliquis ergo faciat aliquid, quod est injustum, non intendens injustum facere (uti contingit, dum ignoranter injustum facit, non existimans se injustum facere) tunc non facit injustum per se, & formaliter loquendo, sed solum per accidens, & quasi materialiter (ait S. Thomas q. 59. a. 2.) faciens id quod est injustum. Unde & talis operatio non denominatur injustificatio. Ergo non denominatur injusta, seu injuriola acceptio. Quia actus, prone & habitus, denominantur, seu specificantur ab objecto per se, & formaliter, non per accidens, & materialiter spectato, inquit S. Doctor ibidem ad 1.ºm.

2.º si ad obligationem restitutionis, ratione injustæ acceptionis, seu damnificationis, non requireretur damnificatio formaliter injusta; sed sufficeret injusta materialiter, qui bonâ fide rem consumpsisset alienam, teneretur ad restitutionem, ratione injustæ acceptionis; sicut & Judex, qui ex opinione probabilissima, sed falsa, tulisset sententiam materialiter injustam; similiter Advocatus tali causâ patrocinatus; Medicus, qui secutus opiniones probabilissimas peritiorum suæ artis, hominem occidisset, &c. At ista sunt contra communem sensum omnium. Probatur nihilominus sequela: quia licet bonâ fides, & probabilissima opinio eximeret ipsos ab injustitia formali, non eximit à materiali; quæ si esset ratio sufficienter obligans ad restitutionem, ad eam teneretur vel ipse amens, qui in amentia hominem occideret, sicut & quicumque, absque minima culpa formali, etiam juridica, damnum materialiter injustum alteri intulisset. Cujus oppositum constat ex cap. finali de injuriis, & L. 5. ff. ad L. Aquiliam. Si culpâ tuâ datum est damnum (verba sunt citati cap. fin.) vel injuria irrogata, seu aliis irrogantibus opem tulisti, aut hæc imperitiâ tuâ, sive negligentia evenerunt, jure super his satisfacere te oportet; nec ignorantia te excusat à culpa, nec à formali injuria, si scire debuisti, ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere, vel jacturam.... Sanè licet qui occasionem damni dat, damnum videatur dedisse; scius tamen est in illo dicendum, qui, ut non accideret, de contingentibus nihil omisit, adeoque nullam culpabilem negligentiam commisit, ex qua damnum illud secutum fuisset. Culpam

ergo formalem, & saltem negligentiam formaliter culpabilem Gregorius IX. (Author istius canonis) requirit.

1104 3°. damnum ex facto formaliter inculpabili secutum, non est imputabile operanti, tamquam voluntarium, utpote nec formaliter, nec virtualiter præcognitum: nullo enim modo prævideri potuit, per eam prudentiam, quam poterat, & debebat adhibere, quamque de facto adhibuit. Ergo non est imputabile operanti, tamquam causa moralis illius. At nullus tenetur ad restitutionem damni ratione iniustæ damnificationis, nisi fuerit causa moralis illius. Non enim sufficit esse, vel fuisse causam illius physicam. Aliàs qui in somno, vel amentia ædes alterius incendisset, teneretur de damno, ratione iniustæ acceptionis. Quod nullus admittit.

1105 4°. dum damnificatio alterius coram Deo est inculpata, pro ea non tenemur Deo satisfacere per contritionem, & poenitentiam. Ergo nec proximo per restitutionem.

1106 5°. ut obligemur coram Deo, ratione iniustæ acceptionis, debemus coram Deo iniuste damnificasse. Coram Deo verò non damnificavit iniuste, nisi qui saltem interpretativè voluit damnificare. Quæ enim omnino præter intentionem eveniunt, à Deo, & coram Deo nullo modo imputantur; nec homo, ex cuius facto sequuntur, propter ea iniustitiæ à Deo arguitur, magis quam propter ea quæ mere fortuito sequuntur.

1107 Dixi in assertione, culpam theologicam debere esse contra iustitiam commutativam: quia, cum restitutio sit actus iustitiæ commutativæ, & in ea attendatur æqualitas iustitiæ secundum recompensationem rei ad rem, ait S. Thomas q. 62. a. 1. non est facienda restitutio ex iustitia commutativa, ob damnificationem iniustam, nisi ista iniustitia fuerit contra iustitiam commutativam, ideòque reparari debeat secundum recompensationem rei ad rem.

1108 Nec tamen sufficit culpa interna contra iustitiam commutativam, sed externa requiritur. Quia nulla est obligatio restitutionis ob iniustam damnificationem, nisi hæc realiter, & effectivè fuerit subsecuta; non subsequitur autem effectivè, & realiter, sed affectivè duntaxat, ex solo affectu interno.

1109 Hinc Bonacina de restit. disp. 1. q. 1. p. 1. n. 4. cum Vasquez, Azorio, & Clave-regia, colligit (contra Sotum) ad restitutionem non teneri reum, qui legitime interrogatus, negavit veritatem. Unde secutum est alteri damnum. Quia non tenebatur ex iustitia commutativa dicere veritatem, nec alterius procurare utilitatem.

1110 2°. Suarez to. 4. de poenit. disp. 32. sect. 6. colligit, ad eam etiam non teneri Confessarium, etiam Parochum, culpabiliter omitterentem monere poenitentem de obligatione restituendi, quam habet, modò eum

positivè non inducat ad non restituendum. Quia licet Parochus ex iustitia commutativa teneatur procurare bonum spirituale poenitentis; non tamen temporale tertii, cui poenitens restituere debet.

3°. Lessius c. 9. dub. 16. n. 210. concludit, homicidam non teneri restituere innocenti, cui homicidium à se patratum imputatur, dummodò imputationem istam non procuraverit, nec ad eam positivè concurrenit: quia imputationem istam ex iustitia commutativa impedire non tenetur.

4°. Dicatillus disp. 3. n. 68. 70. & 72. censet ad restitutionem non teneri furem, qui domum alienam nocte ingressus, laternam, vel facem accensam manu præferens, domum casu, ac præter intentionem incendit, vel è domo egrediens, eam apertam omnino inadvertenter reliquit; unde factum est, ut alii fores eam ingressi, multa surripuerint. Verùm hoc admitti non potest, nisi exactissimam, seu diligentissimam ad illa damna præcavenda diligentiam adhibuisset: ad eam quippe si teneatur, qui rebus alienis de consensu domini utitur in sui utilitatem; majori ratione ad eam tenetur, qui domum domini malitiosè ingreditur ad furandum contra domini voluntatem. Inexcusabilis proinde est à culpa theologica, si domum in egressu non clausit, nec diligentiam tantam adhibuerit, ut aliena domus non incenderetur: cum ex iustitia teneretur id diligentissimè præcavere. Quod si fecisset, domus nec incensa fuisset, nec spoliata. Quòd verò non fecerit, imputandum majori studio ipsius ad furandum, vel (post-furtum) è domo illa se subducendum, quam ad damnum domini vitandum. Nec enim domum nocte claudere omittunt domus iustè diligentes custodes; multò minus diligentiores, & diligentissimi, nec id unquam obliviscuntur.

CAPUT CXV.

Objecta dissolvuntur.

Objicies 1°. (cum Adriano, dicente ad obligationem restitutionis ratione damni illati, sufficere illatum fuisse ex culpa iuridica) qui culpabiliter, saltem culpà iuridicà, damnificavit proximum in bonis, causavit inæqualitatem in rebus ipsius, sive id fecerit culpabiliter coram Deo, sive non. Ergo tenetur inæqualitatem illam tollere per restitutionem.

Nego consequentiam: quia nec ad id tenetur ratione rei acceptæ, nec ratione contractus (ut supponitur) nec ratione iniustæ acceptionis, uti probavimus.

Objicies 2°. omnes fatentur, quòd quicumque latà culpà iuridicà alteri damnum fecit, obligetur eidem pro quantitate damni restituere. Atqui culpa lata iuridica esse potest absque culpa theologica.